

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 30 stycznia 2023 r.

Poz. 199

OBWIESZCZENIE MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 1 grudnia 2022 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo konsularne

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2021 r. poz. 823), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. poz. 350 i 583),
- 2) ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 30 listopada 2022 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje:

- 1) art. 105 i art. 111 ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. poz. 350 i 583), które stanowią:

„Art. 105. Dokumenty paszportowe wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują ważność do upływu terminów w nich określonych.”

„Art. 111. Ustawa wchodzi w życie z dniem określonym w komunikacie wydanym na podstawie art. 110a, z wyjątkiem:

- 1) art. 98, który wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia komunikatu;
- 2) art. 110a, który wchodzi w życie z dniem 27 marca 2022 r.”;
- 2) art. 116 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583), który stanowi:

„Art. 116. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 24 lutego 2022 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 12 ust. 10–16, art. 72 oraz art. 89, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia;
- 2) art. 95, który wchodzi w życie z dniem 27 marca 2022 r.”.

Marszałek Sejmu: *E. Witek*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 199)

USTAWA

z dnia 25 czerwca 2015 r.

Prawo konsularne¹⁾

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. Zadaniem konsula Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli za granicą, umacnianie więzi między Rzeczpospolitą Polską a jej obywatelami i osobami pochodzenia polskiego zamieszkałymi w państwie przyjmującym, a także popieranie rozwoju współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym.

Art. 2. Ustawa określa tryb powoływania konsula Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „konsulem”, funkcje konsularne, tryb postępowania przed konsulem, zasady pobierania opłat konsularnych oraz tryb powoływania konsula honorowego Rzeczypospolitej Polskiej i jego funkcje.

Art. 3. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) państwie przyjmującym – oznacza to państwo przyjmujące w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. poz. 98);
- 2) okręgu konsularnym – oznacza to obszar wykonywania funkcji konsularnych w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r.;
- 3) personelu dyplomatyczno-konsularnym – oznacza to personel dyplomatyczno-konsularny w rozumieniu ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1076 i 1283);
- 4) urzędzie konsularnym – oznacza to konsulat generalny, konsulat, wicekonsulat albo agencję konsularną, jak też wydział konsularny lub inną komórkę organizacyjną wyodrębnioną w strukturze przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej, obsługujące konsula.
- 5) (uchylony)

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o obywatelach polskich, odnosi się to, z wyłączeniem art. 20, art. 26 ust. 1, art. 36, art. 39, art. 48 i art. 120, odpowiednio do osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, które mają siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

DZIAŁ II

Konsulowie i funkcje konsularne

Rozdział 1

Urzędnicy konsularni

Art. 4. Urzędnikiem konsularnym jest konsul lub inny członek personelu dyplomatyczno-konsularnego wykonujący funkcje konsularne w państwie przyjmującym.

Art. 5. 1. Urzędnika konsularnego wyznacza dyrektor generalny służby zagranicznej.

2. Wyznaczenie następuje po złożeniu przez kandydata na urzędnika konsularnego egzaminu konsularnego z wynikiem pozytywnym.

¹⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniającą rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającą dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 77) oraz dyrektywę Rady (UE) 2015/637 z dnia 20 kwietnia 2015 r. w sprawie środków koordynacji i współpracy mających ułatwić ochronę konsularną niereprezentowanych obywateli Unii w państwach trzecich oraz uchylającej decyzję 95/553/WE (Dz. Urz. UE L 106 z 24.04.2015, str. 1).

Art. 6. 1. Egzamin konsularny jest sprawdzianem wiedzy i umiejętności praktycznych kandydata na urzędnika konsularnego niezbędnymi do wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym.

2. Egzamin konsularny obejmuje sprawdzenie:

- 1) wiadomości o państwie przyjmującym, współpracy i stosunkach między państwem przyjmującym a Rzeczpospolitą Polską;
- 2) znajomości ustaw i innych aktów prawnych regulujących działalność i czynności konsula;
- 3) znajomości prawa międzynarodowego, aktów prawnych Unii Europejskiej, zwyczajów i praktyki międzynarodowej dotyczących wykonywania funkcji konsularnych;
- 4) znajomości specyfiki wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym;
- 5) wiedzy o polityce Rzeczypospolitej Polskiej wobec Polonii i Polaków w państwie przyjmującym;
- 6) praktycznych umiejętności załatwiania spraw i wykonywania czynności przez konsula.

3. Przed przystąpieniem do egzaminu konsularnego kandydat na urzędnika konsularnego uczestniczy w szkoleniu przedegzaminacyjnym z zakresu wiedzy, o którym mowa w ust. 2.

4. Dyrektor generalny służby zagranicznej może zwolnić kandydata na urzędnika konsularnego z obowiązku uczestniczenia w całości lub części szkolenia przedegzaminacyjnego, jeżeli posiadana przez niego wiedza, doświadczenie zawodowe i umiejętności praktyczne dają gwarancję właściwego wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym.

Art. 6a. 1. Z obowiązku uczestniczenia w szkoleniu przedegzaminacyjnym i złożenia egzaminu konsularnego zwolniony jest kandydat na urzędnika konsularnego, który:

- 1) w okresie 12 miesięcy przed datą wyznaczenia złożył egzamin konsularny z wynikiem pozytywnym w związku z wcześniejszym wyznaczeniem na urzędnika konsularnego;
- 2) w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przed datą wyznaczenia na urzędnika konsularnego zaprzestał wykonywania funkcji konsularnych, z wyłączeniem wykonywania funkcji na podstawie upoważnienia udzielonego w trybie art. 16 ust. 3.

2. Kandydat na urzędnika konsularnego zwolniony z obowiązku uczestniczenia w szkoleniu przedegzaminacyjnym i złożenia egzaminu konsularnego uczestniczy w szkoleniu przedwyjazdowym z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych niezbędnych do właściwego wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym.

3. Dyrektor generalny służby zagranicznej może zwolnić kandydata na urzędnika konsularnego z obowiązku uczestniczenia w szkoleniu przedwyjazdowym, jeżeli posiadana przez niego wiedza, doświadczenie zawodowe i umiejętności praktyczne dają gwarancję właściwego wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym.

Art. 7. 1. Egzamin konsularny przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez dyrektora generalnego służby zagranicznej spośród członków służby zagranicznej, w tym osób zajmujących stanowiska kierownicze w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych, wyróżniających się wiedzą, doświadczeniem zawodowym oraz umiejętnościami praktycznymi z zakresu niezbędnego do prawidłowego wykonywania funkcji konsularnych.

2. Egzamin konsularny składa się z części pisemnej i ustnej. Do złożenia z wynikiem pozytywnym egzaminu konsularnego jest konieczne zaliczenie obydwu części.

Art. 8. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb i sposób przeprowadzania egzaminu konsularnego,
- 2) sposób powoływania członków komisji egzaminacyjnej oraz ich liczbę,
- 3) tryb pracy komisji egzaminacyjnej,
- 4) tryb i sposób przeprowadzania szkolenia przedegzaminacyjnego, potwierdzania jego odbycia oraz zwalniania z niego,
- 5) tryb i sposób przeprowadzania szkolenia przedwyjazdowego, potwierdzania jego odbycia oraz zwalniania z niego

– uwzględniając potrzebę weryfikacji wiedzy i umiejętności kandydata na urzędnika konsularnego oraz potrzebę terminowego wyznaczania urzędników konsularnych, a także mając na uwadze konieczność prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia egzaminu konsularnego oraz potrzebę zapewnienia właściwego przygotowania kandydata na urzędnika konsularnego do wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 9. 1. Urzędnikowi konsularnemu nadaje się tytuł konsularny.

2. Ustanawia się następujące tytuły konsularne:

- 1) konsul generalny;
- 2) konsul;
- 3) wicekonsul;
- 4) attaché konsularny.

3. Tytuł konsularny nadaje dyrektor generalny służby zagranicznej z uwzględnieniem stopnia dyplomatycznego posiadanego przez urzędnika konsularnego.

4. Urzędnik konsularny używa tytułu konsularnego za zgodą państwa przyjmującego.

Rozdział 2 Konsulowie

Art. 10. Konsulem jest kierownik urzędu konsularnego, a w okręgu konsularnym, w którym nie utworzono urzędu konsularnego – powołany urzędnik konsularny w przedstawicielstwie dyplomatycznym.

Art. 11. Na konsula powołuje się urzędnika konsularnego dającego rękojmię należytego wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 12. 1. Konsula powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej.

2. Powołując konsula, minister właściwy do spraw zagranicznych wyznacza siedzibę oraz okręg konsularny, w którym konsul wykonuje funkcje konsularne.

Art. 13. 1. Konsul podlega służbowo ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

2. Nadzór nad wykonywaniem funkcji konsularnych sprawuje minister właściwy do spraw zagranicznych, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

3. W ramach sprawowanego nadzoru minister właściwy do spraw zagranicznych może wydawać wiążące wytyczne, formułować zalecenia oraz żądać od konsula informacji, wyjaśnień i dokumentów.

4. Wytyczne oraz zalecenia, o których mowa w ust. 3, nie mogą dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej przez konsula.

Art. 14. Minister właściwy do spraw zagranicznych, za zgodą państwa przyjmującego, może na piśmie upoważnić konsula do wykonywania funkcji konsularnych poza wyznaczonym okręgiem konsularnym.

Art. 15. 1. Po powiadomieniu państwa przyjmującego i wobec braku jego sprzeciwu minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć wykonywanie określonych funkcji konsularnych kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa trzeciego lub konsulowi państwa trzeciego.

2. Po powiadomieniu państwa przyjmującego i wobec braku jego sprzeciwu minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi wykonywanie określonych funkcji konsularnych na rzecz państwa trzeciego.

Art. 16. 1. Konsul wykonuje funkcje konsularne osobiście.

2. Konsul może na piśmie upoważnić podległych mu urzędników konsularnych do wykonywania funkcji konsularnych w jego imieniu.

3.²⁾ W uzasadnionych przypadkach, za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych, konsul może na piśmie upoważnić na czas określony do wykonywania określonych czynności:

- 1) członków personelu dyplomatyczno-konsularnego albo personelu pomocniczego w rozumieniu ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o służbie zagranicznej;
- 2) osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu ustawy z dnia 21 stycznia 2021 r. o służbie zagranicznej na podstawie umowy o pracę zawartej zgodnie z prawem państwa przyjmującego oraz na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, 1700 i 2140), w tym osoby zatrudnione na czas wykonywania funkcji w placówce przez członka rodziny.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 89 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583); wszedł w życie z dniem 13 marca 2022 r.

Rozdział 3

Funkcje konsularne

Art. 17. Funkcjami konsularnymi jest ogół działań i czynności, do których konsul jest uprawniony zgodnie z przepisami prawa polskiego, prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej oraz zwyczajami międzynarodowymi.

Art. 18. Konsul w ramach wykonywania funkcji konsularnych:

- 1) chroni prawa i interesy Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej obywateli w granicach dozwolonych przez prawo międzynarodowe;
- 2) działa na rzecz rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 3) podejmuje działania na rzecz umacniania więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi, osobami polskiego pochodzenia oraz osobami deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego, zamieszkałymi w państwie przyjmującym;
- 4) działa na rzecz polskiej mniejszości narodowej oraz praw i wolności osób należących do tej mniejszości, określonych w ustawodawstwie państwa przyjmującego, w umowach międzynarodowych, a także w dokumentach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;
- 5) czuwa w zakresie swojej właściwości nad wykonywaniem umów międzynarodowych obowiązujących w stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 6) działa na rzecz rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym, jak również na rzecz promocji polskiej gospodarki, nauki i kultury oraz języka polskiego;
- 7) przedstawia organom i opinii publicznej państwa przyjmującego informacje o polityce zagranicznej i wewnętrznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz o rozwoju polskiej gospodarki, nauki i kultury;
- 8) zapoznaje się z sytuacją w państwie przyjmującym, w szczególności ze stanem jego gospodarki, nauki i kultury, oraz z ustawodawstwem państwa przyjmującego i umowami zawieranymi przez to państwo, jak również udziela informacji w tym zakresie zainteresowanym obywatelom polskim oraz właściwym organom i instytucjom w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 19. W przypadku powzięcia wiadomości o tym, że obywatel polski jest traktowany przez władze państwa przyjmującego w sposób mniej korzystny niż wynika to z przepisów obowiązujących w tym państwie, noszący znamiona dyskryminacji lub niezgodny z międzynarodowymi standardami dotyczącymi praw człowieka, konsul podejmuje działania zgodne z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego w celu ochrony praw tego obywatela polskiego.

Art. 20. 1. Konsul udziela pomocy obywatelowi polskiemu, w szczególności w razie poważnego wypadku lub ciężkiej choroby, aresztowania lub zatrzymania tego obywatela, w razie aktu przemocy, którego ofiarą padł obywatel polski, w razie zgonu obywatela polskiego lub konieczności nagłego powrotu obywatela polskiego pozbawionego środków finansowych do Rzeczypospolitej Polskiej albo do państwa zamieszkania (pomoc konsularna).

2. Pomoc konsularna jest udzielana w niezbędnym zakresie i z zastosowaniem środków koniecznych do ochrony istotnych praw i interesów obywatela polskiego.

3. Konsul może żądać od organów władzy publicznej, sądów, prokuratury, organizacji lub instytucji udzielenia informacji lub udostępnienia dokumentów, w tym zawierających dane osobowe, niezbędne do ochrony istotnych praw i interesów obywatela polskiego, jeżeli jest to konieczne do udzielenia pomocy konsularnej.

Art. 21. 1. W takim samym zakresie jak obywatelowi polskiemu konsul udziela pomocy konsularnej obywatelowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej, które na terytorium państwa przyjmującego niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej, nie ma swojego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego, albo jeżeli nie może w danym przypadku udzielić pomocy konsularnej temu obywatelowi.

2. Konsul może przekazać wniosek o udzielenie pomocy konsularnej obywatela, o którym mowa w ust. 1, urzędowi konsularnemu lub przedstawicielstwu dyplomatycznemu innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jeśli jest on właściwy do udzielenia takiej pomocy i nie narusza to praw i interesów tego obywatela.

3. Konsul w niezbędnym zakresie współpracuje, a także koordynuje swoje działania z państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz z Unią Europejską, w szczególności poprzez:

- 1) prowadzenie konsultacji i uzgodnień poprzedzających udzielenie pomocy konsularnej;
- 2) wymianę i dostarczanie niezbędnych informacji, w tym danych osobowych potwierdzających tożsamość i obywatelstwo obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej wnioskujących o udzielenie pomocy konsularnej;
- 3) zawieranie, za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych, praktycznych uzgodnień dotyczących udzielania pomocy konsularnej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej na terytorium państwa przyjmującego niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej;
- 4) podawanie do powszechnej wiadomości i wykonywanie praktycznych uzgodnień, o których mowa w pkt 3.

Art. 22. Konsul wykonuje czynności dotyczące zabezpieczenia i realizacji praw majątkowych mogących przysługiwać lub przysługujących Skarbowi Państwa z tytułu spadków i darowizn.

Art. 23. 1. Na wniosek obywatela polskiego, na okres niezbędny do ochrony jego praw i interesów, konsul może przyjąć do depozytu dokumenty, środki płatnicze lub przedmioty wartościowe.

2. Konsul odmawia przyjęcia do depozytu rzeczy, których przechowanie byłoby niemożliwe ze względu na ich właściwości lub znacznie utrudniałoby pracę urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Niepodjęte depozyty podlegają likwidacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz. U. poz. 1537 oraz z 2009 r. poz. 1241).

Art. 24. 1. Konsul może przyjąć rzeczy znalezione w celu ich zwrotu właścicielowi, o ile zostanie uprawdopodobnione, że należą one lub należały do obywatela polskiego.

2. Konsul odmawia przyjęcia rzeczy, jeżeli ich przyjęcie i zwrot nie byłoby możliwe ze względu na ich właściwości lub znacznie utrudniałoby pracę urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Rzeczy niezwrócone właścicielowi podlegają likwidacji. Przepisy ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów stosuje się odpowiednio.

Art. 25. Konsul przesyła znalezione i przekazane mu dokumenty wydane przez polski organ, w szczególności: dokumenty paszportowe, dowody osobiste, dokumenty stwierdzające uprawnienia do kierowania pojazdami i dowody rejestracyjne pojazdów, do organu, który je wydał, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, pocztą dyplomatyczną lub przy użyciu innych środków łączności będących w dyspozycji urzędów konsularnych lub przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 26. 1. Na wniosek organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej, sądu lub prokuratora konsul:

- 1) doręcza pisma i inne dokumenty;
- 2) przesłuchuje strony, uczestników postępowania, świadków i podejrzanych;
- 2a) jest obecny w miejscu przebywania świadka przesłuchiwanego w sposób określony w art. 177 § 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 i 1855);
- 3) przekazuje wnioski o udzielenie pomocy prawnej sądom i innym organom państwa przyjmującego.

2. Czynności wymienione w ust. 1 pkt 1 i 2 konsul wykonuje, stosując odpowiednio właściwe przepisy prawa polskiego, jeżeli odbiorca pisma lub innego dokumentu albo osoba, która ma być przesłuchana, jest obywatelem polskim i zgadza się dobrowolnie przyjąć pismo lub inny dokument albo złożyć zeznanie lub wyjaśnienie.

Art. 27. Na wniosek obywatela polskiego, organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej, sądu lub prokuratora konsul:

- 1) występuje do sądów i innych organów państwa przyjmującego w sprawie uzyskania odpisów orzeczeń sądowych, dokumentów stanu cywilnego, świadectw pracy i innych dokumentów;
- 2) wskazuje organ w kraju właściwy w danej sprawie;
- 3) udziela informacji o podmiotach świadczących pomoc prawną w państwie przyjmującym, w szczególności pomoc prawną świadczoną bezpłatnie lub przez osoby posługujące się językiem polskim.

Art. 28. 1. Na wniosek obywatela polskiego lub organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej konsul:

- 1) sporządza i poświadcza wypisy, odpisy, wyciągi i kopie dokumentów;
- 2) poświadcza własnoręczność podpisu i znaku ręcznego;
- 3) poświadcza datę okazania dokumentu, pozostawiania osoby przy życiu lub w określonym miejscu.

2. Konsul może wykonać czynności, o których mowa w ust. 1, również na wniosek cudzoziemca lub organu administracji publicznej w państwie przyjmującym, jeżeli mają one wyrzec skutku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Konsul może sporządzić akt notarialny po uzyskaniu od Ministra Sprawiedliwości upoważnienia na piśmie, udzielonego mu na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Art. 29. Do czynności, o których mowa w art. 28, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1799). Mają one taką samą moc prawną jak czynności wykonane przez notariusza w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 30. Konsul nie sporządza aktu poświadczenia dziedziczenia, nie przyjmuje wykazu inwentarza, nie dokonuje czynności dotyczących europejskich poświadczeń spadkowych oraz nie sporządza elektronicznych wypisów i wyciągów z aktów notarialnych.

Art. 31. 1. Konsul:

- 1) sporządza i poświadcza tłumaczenia dokumentów z języka polskiego na język urzędowy lub powszechnie używany w państwie przyjmującym oraz z języka urzędowego lub powszechnie używanego w państwie przyjmującym na język polski, a także sprawdza i poświadcza tłumaczenia tych dokumentów sporządzone przez tłumacza lub inne osoby;
- 2) sporządza i poświadcza odpisy dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, a także sprawdza i poświadcza odpisy dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, sporządzone przez tłumacza lub inne osoby.

2. Do czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawdzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1326).

3. Czynności, o których mowa w ust. 1, mają taką samą moc prawną jak czynności wykonane przez tłumacza przysięgłego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 32. 1. Konsul legalizuje dokumenty urzędowe sporządzone lub uwierzytelnione w państwie przyjmującym.

2. Wykonując czynność, o której mowa w ust. 1, konsul w szczególności może poświadczyć autentyczność podpisu i charakter, w jakim działała osoba podpisująca dokument urzędowy lub dokonująca jego uwierzytelnienia, oraz tożsamość pieczęci albo stempla, którym jest opatrzony ten dokument.

Art. 33. 1. Konsul wykonuje czynności na podstawie upoważnienia udzielonego na piśmie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, a czynności określone w art. 28 ust. 1, art. 31 i art. 32 – na podstawie upoważnienia udzielonego na piśmie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

2. W uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może upoważnić konsula do wykonywania wyłącznie określonych czynności.

Art. 34. Konsul na podstawie odrębnych przepisów:

- 1)³⁾ wydaje paszporty i paszporty tymczasowe, unieważnia je, stwierdza ich nieważność oraz odmawia ich wydania;
- 2) wydaje wizen albo odmawia ich wydania, cofa i unieważnia wizen oraz rozpatruje wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy w tym zakresie, a także unieważnia naklejki wizowe;
- 3) udziela zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego, odmawia ich udzielenia lub je cofa;
- 4) przyjmuje i przekazuje do właściwego organu w kraju wnioski w sprawie o nadanie, przywrócenie, potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego lub o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, a także przyjmuje oświadczenia w zakresie obywatelstwa polskiego;
- 5) wydaje tymczasowe polskie dokumenty podróży dla cudzoziemca lub odmawia ich wydania;
- 6) wydaje obywatelom innych państw Unii Europejskiej tymczasowe dokumenty podróży lub odmawia ich wydania;
- 7) wydaje decyzje w sprawie stwierdzenia polskiego pochodzenia oraz decyzje o zakwalifikowaniu do wydania wizen krajowej w celu repatriacji, może przyznawać i wypłacać pomoc ze środków budżetu państwa lub pokrywać koszty uczestnictwa w kursie języka polskiego, a także dokonuje tłumaczenia na język polski lub poświadcza tłumaczenie zagranicznych dokumentów umożliwiających sporządzenie polskiego aktu stanu cywilnego, o których mowa w art. 12c ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1105), i przekazuje je, wraz z wnioskiem o sporządzenie polskiego aktu stanu cywilnego w rejestrze stanu cywilnego, kierownikowi urzędu stanu cywilnego wybranemu przez osobę, o której mowa w art. 12c ust. 1 tej ustawy;

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 102 pkt 1 ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. poz. 350 i 583), która weszła w życie z dniem 13 listopada 2022 r. na podstawie komunikatu Ministra Cyfryzacji z dnia 27 października 2022 r. w sprawie określenia dnia wdrożenia rozwiązań technicznych umożliwiających wydawanie dokumentów paszportowych (Dz. U. poz. 2209), wydane na podstawie art. 110a tej ustawy.

- 8) przyznaje Kartę Polaka, odmawia jej przyznania lub ją unieważnia, wydaje Kartę Polaka oraz przedłuża jej ważność;
- 8a) wydaje uczniom i nauczycielom dokumenty poświadczające uprawnienie do korzystania z ulgowych przejazdów – w związku z pobieraniem albo nauczaniem języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim – oraz przedłuża ich ważność;
- 9) wydaje zaświadczenia uprawniające do przywozu broni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub uprawniające do przewozu broni przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także dokonuje wpisów w Europejskiej karcie broni palnej;
- 10) wydaje zaświadczenia dotyczące możliwości sprowadzenia zwłok i szczątków z zagranicy;
- 11) przyjmuje od osób zamierzających zawrzeć małżeństwo zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączaających zawarcie małżeństwa;
- 12) przyjmuje oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński oraz oświadczenia w sprawie nazwiska małżonków i ich dzieci;
- 13) wydaje zaświadczenia stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo;
- 14) przyjmuje wnioski o rejestrację urodzenia lub zgonu, jeżeli urodzenie lub zgon nastąpiły za granicą i nie zostały tam zarejestrowane albo w państwie urodzenia lub zgonu nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego;
- 15) przyjmuje oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa;
- 16) przyjmuje wnioski i oświadczenia dotyczące imion lub nazwisk i przekazuje je do właściwego organu;
- 16a) przyjmuje wnioski o transkrypcję zagranicznego dokumentu stanu cywilnego i przekazuje je do właściwego organu;
- 17) wykonuje czynności w odniesieniu do statków podnoszących polską banderę i ich załóg, w szczególności wydaje tymczasowe świadectwa polskiej przynależności statku i certyfikaty bezpieczeństwa statku oraz przyjmuje protesty morskie;
- 18) przyjmuje wnioski o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej i przekazuje je do właściwego organu;
- 19) poświadcza podpis, przyjmuje i przekazuje do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wnioski o udostępnienie do wglądu dokumentów będących w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, wnioski o wydanie kopii tych dokumentów lub wnioski o wydanie przedmiotów znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 20) wykonuje czynności mające na celu przeprowadzenie wyborów i referendum ogólnokrajowego;
- 21) przyjmuje pisma i przekazuje je do kraju, jeżeli ich złożenie u konsula skutkuje, zgodnie z odrębnymi przepisami, zachowaniem terminu w postępowaniu;
- 22) pełni funkcję punktu potwierdzającego profil zaufany ePUAP.

Art. 35. 1. Konsul odmawia wykonania czynności, która byłaby sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego.

2. Konsul może odmówić wykonania czynności, jeżeli jej wykonanie:

- 1) mogłoby stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia jego lub innych osób;
- 2) mogłoby wywołać poważną szkodę;
- 3) wymagałoby nieproporcjonalnie dużych nakładów, a istnieją inne możliwości wykonania czynności łatwo dostępne dla składającego wniosek.

3. Konsul odmawia przyjęcia decyzji organu państwa przyjmującego dotyczącej obywatela polskiego. Konsul informuje ten organ o możliwości doręczenia jego decyzji przesyłką pocztową lub w inny sposób przewidziany przez prawo międzynarodowe.

Art. 36. W przypadku wystąpienia zdarzeń mogących powodować zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym konsul podejmuje działania w celu wsparcia bezpiecznego i sprawnego opuszczenia przez nich zagrożonego obszaru. Przepis art. 21 stosuje się odpowiednio.

Art. 37. 1. Konsul może prowadzić wykaz obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym, w celu sprawnego przeprowadzenia działań, o których mowa w art. 36.

2. Na wniosek obywatela polskiego w wykazie, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza jego imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca pobytu, informacje umożliwiające nawiązanie z nim bezpośredniego kontaktu oraz przewidywany okres pobytu w okręgu konsularnym.

Art. 38. 1. Konsul prowadzi rejestry czynności i rejestry spraw, a także inne rejestry lub ewidencje określone w przepisach odrębnych, oraz przetwarza dane osobowe umieszczone w tych rejestrach i ewidencjach.

2. Rejestry i ewidencje, o których mowa w ust. 1, są prowadzone w systemie teleinformatycznym. W uzasadnionych przypadkach mogą być prowadzone w postaci papierowej.

3. Dane cudzoziemców zawarte w prowadzonych przez konsula rejestrach spraw dotyczących wiz i zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego udostępnia się Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Policji, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego i Straży Granicznej w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań.

Art. 39. 1. W ramach pomocy konsularnej konsul może, na wniosek, udzielić obywatelowi polskiemu przebywającemu w okręgu konsularnym pomocy finansowej na pokrycie niezbędnych wydatków na powrót do Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „pomocą finansową”.

2. Wniosek o udzielenie pomocy finansowej zawiera w szczególności imię (imiona) i nazwisko wnioskodawcy, nazwisko rodowe, numer PESEL, jeżeli został nadany, adres miejsca zamieszkania oraz nazwę i numer dokumentu tożsamości, nazwę organu wydającego dokument tożsamości i datę jego wydania oraz uzasadnienie.

3. Konsul może odmówić udzielenia pomocy finansowej, jeżeli wnioskodawca:

- 1) wydatkował poprzednio udzieloną pomoc finansową na cele inne niż powrót do Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) nie wywiązał się z zobowiązań zaciągniętych w związku z udzieloną mu wcześniej pomocą finansową;
- 3) ma możliwość uzyskania środków na pokrycie niezbędnych wydatków, o których mowa w ust. 1, w szczególności poprzez:
 - a) otrzymanie kwoty w wysokości wystarczającej na pokrycie kosztów powrotu,
 - b) opłacenie biletu powrotnego przez osobę trzecią,
 - c) odroczenie przez przewoźnika płatności za bilet powrotny,
 - d) skorzystanie z kart płatniczych lub innych form zapłaty bezgotówkowej,
 - e) pokrycie kosztów powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511 i 2185).

4. W wyjątkowych przypadkach pomoc finansowa może zostać udzielona z urzędu.

5. Konsul udziela pomocy finansowej lub odmawia jej udzielenia w drodze decyzji.

Art. 40. 1. Pomoc finansowa może być udzielona, jeżeli:

- 1) osoba trzecia wpłaci na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych kwotę przeznaczoną dla wnioskodawcy w wysokości stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej;
- 2) wnioskodawca złoży oświadczenie o zobowiązaniu się do zwrotu otrzymanej kwoty.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zwrot kwoty pomocy finansowej następuje w terminie wskazanym przez konsula. Termin zwrotu nie może być krótszy niż miesiąc i dłuższy niż trzy miesiące od dnia udzielenia pomocy finansowej.

Art. 40a. 1. W ramach pomocy konsularnej konsul może przekazać obywatelowi polskiemu przebywającemu w okręgu konsularnym, w szczególności aresztowanemu lub odbywającemu karę pozbawienia wolności, kwotę pieniężną, która pozwala na zabezpieczenie podstawowych potrzeb tego obywatela, jeżeli osoba trzecia wpłaci na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych równowartość tej kwoty.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób przekazania przez konsula kwoty stanowiącej równowartość kwoty wpłaconej przez osobę trzecią,
- 2) sposób przeliczania równowartości kwoty, która ma być przekazana,
- 3) wzór potwierdzenia przekazania kwoty stanowiącej równowartość kwoty wpłaconej przez osobę trzecią

– mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawności prowadzonego postępowania, efektywnego udzielania pomocy konsularnej oraz transparentność działań konsula.

Art. 41. 1. Konsul może udzielić pomocy finansowej obywatelowi Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 21 ust. 1. Przepis art. 39 stosuje się odpowiednio.

2. Pomoc finansowa może być udzielona jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, złoży oświadczenie o zobowiązaniu się do zwrotu państwu członkowskiemu Unii Europejskiej, którego jest obywatelem, kwoty udzielonej pomocy finansowej. Przepisu art. 40 nie stosuje się.

3. Informację o udzieleniu pomocy finansowej, o której mowa w ust. 1, w tym o kwocie tej pomocy, konsul niezwłocznie przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

4. Minister właściwy do spraw zagranicznych, w terminie 3 miesięcy od dnia uzyskania informacji, o której mowa w ust. 3, występuje do państwa członkowskiego Unii Europejskiej, o którym mowa w ust. 2, o zwrot równowartości kwoty udzielonej pomocy finansowej.

Art. 42. 1. Jeżeli państwo członkowskie Unii Europejskiej, które udzieliło obywatelowi polskiemu pomocy konsularnej, w tym pomocy finansowej, wystąpi o zwrot kosztów takiej pomocy, minister właściwy do spraw zagranicznych zwraca te koszty w terminie 12 miesięcy od daty wystąpienia z wnioskiem o ich zwrot.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych występuje do obywatela polskiego o zwrot kosztów pomocy konsularnej, o której mowa w ust. 1, wyznaczając termin tej spłaty. Termin zwrotu nie może być krótszy niż miesiąc i dłuższy niż trzy miesiące od dnia zwrotu przez ministra właściwego do spraw zagranicznych państwu członkowskiemu Unii Europejskiej, o którym mowa w ust. 1, kwoty pomocy finansowej.

Art. 43. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób dokumentowania pomocy finansowej udzielanej obywatelowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
- 2) wzór wniosku o udzielenie pomocy finansowej obywatelowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
- 3) wzór oświadczenia o zobowiązaniu się przez osobę, której konsul udzielił pomocy finansowej do zwrotu państwu członkowskiemu Unii Europejskiej, którego jest obywatelem kwoty stanowiącej jej równowartość,
- 4) wzór wniosku do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o zwrot kwoty stanowiącej równowartość pomocy finansowej udzielonej przez konsula obywatelowi tego państwa,
- 5) sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych albo w walucie euro

– mając na uwadze konieczność zapewnienia efektywnego udzielania pomocy finansowej oraz kompletność wzorów wniosków, w szczególności uwzględniając warunki określone w art. 39 ust. 1 i 3, od spełnienia których jest uzależnione przyznanie pomocy.

Art. 44. Osobom, o których mowa w art. 36, jak również ofiarom innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych, konsul może w ramach posiadanych środków na pomoc konsularną udzielić pomocy finansowej bez spełnienia warunków, o których mowa w art. 40 ust. 1.

Art. 45. 1. Niespłacone w terminie zobowiązania wynikające z decyzji konsula o udzieleniu pomocy finansowej obywatelowi polskiemu, wydanej po złożeniu oświadczenia, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2, podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r. poz. 479, 1301, 1692, 1967, 2127 i 2180), przy czym wierzycielem zobowiązania wynikającego z tej decyzji jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

2. Zobowiązanie wynikające z decyzji, o której mowa w ust. 1, przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin zwrotu kwoty udzielonej pomocy finansowej.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do zobowiązań dotyczących kosztów, o których mowa w art. 42 ust. 2.

Art. 46. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, ze względu na ważny interes zobowiązanego lub interes publiczny, minister właściwy do spraw zagranicznych w drodze decyzji może:

- 1) odroczyć termin zwrotu całości lub części należności albo rozłożyć płatność całości lub części należności na raty;
- 2) umorzyć zobowiązanie w całości lub w części.

Art. 47. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób dokumentowania udzielanej pomocy finansowej,
- 2) sposób dokonywania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej,
- 3) sposób spłaty pomocy finansowej w przypadku, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2,
- 4) wzory wniosków o udzielenie pomocy finansowej,
- 5) sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych lub w walucie, w której ona jest udzielana

– mając na uwadze konieczność zapewnienia efektywnego udzielania pomocy finansowej oraz kompletność wzorów wniosków uwzględniających wymagania określone w art. 40 ust. 1 pkt 1 i 2, od których jest uzależnione przyznanie pomocy.

Art. 48. 1. W uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić zapomogi obywatelom polskim albo osobom polskiego pochodzenia przebywającym lub zamieszkałym w okręgu konsularnym, znajdującym się w niedostatku i niemogącym otrzymać pomocy z innych źródeł.

2. Zapomoga, o której mowa w ust. 1, może zostać przyznana w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych osób, o których mowa w ust. 1, w szczególności na zakup niezbędnych lekarstw, żywności, odzieży, pomocy szkolnych lub na opłacenie kosztów niezbędnej opieki, jeżeli te osoby udokumentowały swoją trudną sytuację.

3. Zapomogi w gotówce udziela się za pokwitowaniem.

Art. 49. 1. Przepisów art. 20 i art. 39 nie stosuje się do obywateli polskich posiadających obywatelstwo państwa przyjmującego.

2. Przepisów art. 21 i art. 41 nie stosuje się do obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej posiadających obywatelstwo państwa przyjmującego.

DZIAŁ III

Postępowanie przed konsulem

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 50. Stroną postępowania przez konsulem jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie.

Art. 51. Konsul załatwia sprawę poprzez wykonanie czynności lub wydanie decyzji.

Art. 51a. Sprawy załatwia się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Art. 52. 1. Konsul prowadzi korespondencję z obywatelem polskim w języku polskim, a z cudzoziemcem, osobą prawną, jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną i instytucją państwa przyjmującego – w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym. Na korespondencję w języku polskim konsul odpowiada w języku polskim.

2. Korespondencję z konsulem można prowadzić za pomocą adresu do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569 i 1002).

Art. 53. 1. Konsul z urzędu przestrzega swojej właściwości.

2. Właściwość terytorialną ustala się według miejsca pobytu lub miejsca zamieszkania strony w okręgu konsularnym albo miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące wszczęcie postępowania.

3. Spory o właściwość rozstrzyga minister właściwy do spraw zagranicznych.

Art. 54. 1. Jeżeli konsul nie jest właściwy do załatwienia sprawy bądź wniosek został złożony przez podmiot niebędący stroną, konsul informuje składającego wniosek o organie właściwym do załatwienia sprawy i zwraca wniosek składającemu.

2. Jeżeli właściwy do załatwienia sprawy jest inny konsul na terytorium tego samego państwa przyjmującego, konsul powiadamia o tym składającego wniosek i przekazuje ten wniosek według właściwości, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 55. 1. Konsul może wezwać stronę do osobistego stawiennictwa, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

2. Konsul powinien dołożyć starań, aby stawienie się na wezwanie nie było uciążliwe.

3. W wezwaniu należy wskazać adres i godziny urzędowania konsula, imię i nazwisko osoby wzywanej, w jakiej sprawie i w jakim celu ta osoba jest wzywana oraz termin, w którym należy się stawić.

4. W przypadku gdy strona nie stawi się na wezwanie, konsul pozostawia wniosek bez rozpoznania, o czym poucza stronę w wezwaniu. Konsul poucza stronę również o innych skutkach niestawiennictwa, jeżeli zostały one określone w przepisach odrębnych.

5. Wezwania można dokonać także telefonicznie. Tak dokonane wezwanie jest skuteczne, jeżeli nie ma wątpliwości, że dotarło do adresata.

6. Poniesionych przez stronę kosztów stawiennictwa nie zwraca się.

Art. 56. Do postępowania w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.⁴⁾).

Art. 57. 1. Strona może działać przez pełnomocnika, chyba że charakter czynności lub przepis szczególny wymaga jej osobistego działania.

2. Pełnomocnikiem może być osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Pełnomocnictwa udziela się na piśmie.

3. W sprawach mniejszej wagi konsul może zrezygnować z żądania okazania pełnomocnictwa, jeżeli okoliczności sprawy wskazują w sposób niebudzący wątpliwości, że pełnomocnik działa z upoważnienia strony.

Rozdział 2

Załatwianie spraw

Art. 58. 1. Konsul załatwia sprawę bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia wszczęcia postępowania.

2. O okolicznościach powodujących konieczność przedłużenia terminu załatwienia sprawy konsul zawiadamia stronę, wyznaczając nowy termin załatwienia sprawy.

Art. 59. Konsul udziela informacji w sprawach z zakresu funkcji konsularnych niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wniosku o udzielenie takiej informacji.

Art. 60. 1. Konsul zwraca się do organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie przyjmującym o przekazanie dodatkowych informacji lub opinii albo o podjęcie określonych działań, jeżeli jest to niezbędne do załatwienia sprawy. W takim przypadku termin, o którym mowa w art. 58 ust. 1, ulega wydłużeniu do trzech miesięcy.

2. Jeżeli załatwienie sprawy w terminie, o którym mowa w ust. 1, nie jest możliwe, stosuje się przepis art. 58 ust. 2.

Art. 61. Jeżeli sprawa wniesiona za pośrednictwem konsula podlega rozpatrzeniu przez organ w Rzeczypospolitej Polskiej, konsul przekazuje sprawę do właściwego organu i informuje stronę o przewidywanym terminie jej załatwienia.

Art. 62. 1. Konsul udostępnia stronie na jej żądanie akta sprawy do wglądu.

2. Strona ma prawo do sporządzania odwzorowań cyfrowych i notatek z akt sprawy.

3. Stronie, na jej wniosek, wydaje się odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie z akt sprawy, o ile jest to uzasadnione ważnym interesem strony.

Rozdział 3

Terminy

Art. 63. 1. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. Upływ ostatniego dnia z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

2. Terminy określone w tygodniach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą odpowiada początkowemu dniowi terminu.

3. Terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdy takiego dnia w ostatnim miesiącu nie ma – w ostatnim dniu tego miesiąca.

Art. 64. 1. Jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uznaje się następnego dnia powszedni. Za dzień ustawowo wolny od pracy uznaje się również dzień wolny od pracy zgodnie z prawem państwa przyjmującego.

2. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało:

- 1) nadane jako przesyłka rejestrowana w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne;
- 2) wysłane na adres do doręczeń elektronicznych, a nadawca otrzymał dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459 oraz z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371, 1692, 1855, 1967, 2127, 2140, 2180, 2339 i 2436.

Art. 65. 1. W razie uchybienia terminowi konsul, w drodze postanowienia, przywraca termin na wniosek strony, jeżeli ta uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jej winy.

2. Wniosek o przywrócenie terminu składa się do konsula w terminie czternastu dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminowi. Jednocześnie ze złożeniem wniosku należy dopełnić czynności, dla której był określony termin.

3. Przywrócenie terminu do złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 2, jest niedopuszczalne.

Rozdział 4

Doręczenia

Art. 66. Dokumenty lub pisma mające wpływ na przebieg postępowania lub je kończące, w tym decyzje i postanowienia, doręcza się stronie, a jeśli strona ustanowiła pełnomocnika – pełnomocnikowi, chyba że nie ma on miejsca zamieszkania lub siedziby w okręgu konsularnym.

Art. 67. 1. Doręczenia dokumentów lub pism, o których mowa w art. 66, dokonuje się poprzez ich wręczenie stronie, która potwierdza ich odbiór swoim podpisem i wskazuje datę odbioru, albo poprzez przesłanie za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, albo w inny sposób umożliwiający stwierdzenie daty odbioru.

2. W razie niemożności dokonania doręczenia w sposób, o którym mowa w ust. 1, doręczenia dokonuje się powtórnie poprzez przesłanie za zwrotnym potwierdzeniem odbioru w sposób umożliwiający stwierdzenie daty odbioru.

3. W przypadku nieskutecznego powtórnego doręczenia doręczenie uważa się za dokonane po upływie dwudziestu jeden dni od dnia nadania przesyłki albo w dniu otrzymania zwróconej przesyłki, jeżeli jej zwrot nastąpi wcześniej, a dokumenty lub pisma pozostawia się w aktach sprawy.

4. W przypadku doręczeń kierowanych do kraju konsul może korzystać z doręczeń za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

Art. 68. 1. Jeżeli strona lub pełnomocnik strony posiada adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, konsul może dokonać doręczenia na ten adres niezależnie od miejsca zamieszkania lub siedziby strony lub pełnomocnika.

2. Doręczenie elektroniczne jest skuteczne, jeżeli zostanie wystawiony dowód otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

Art. 69. Jeżeli strona odmawia przyjęcia dokumentu lub pisma, konsul załącza je do akt sprawy z adnotacją o odmowie przyjęcia i dacie odmowy. W takim przypadku przyjmuje się, że dokument lub pismo zostały doręczone w dniu, w którym nastąpiła odmowa przyjęcia.

Art. 70. 1. Strony i ich pełnomocnicy są obowiązani do zawiadamiania konsula o każdej zmianie adresu do doręczeń.

2. W razie niedopełnienia obowiązku określonego w ust. 1 dokument lub pismo wysłane na dotychczasowy adres uznaje się za skutecznie doręczone.

3. Przepisy art. 67 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 71. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do doręczeń dokonywanych innym osobom biorącym udział w postępowaniu.

Rozdział 5

Wszczęcie postępowania

Art. 72. 1. Konsul wszczyna postępowanie na wniosek strony lub z urzędu.

2. Konsul wszczyna postępowanie z urzędu w celu ochrony praw Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli, gdy ustawa tak stanowi lub gdy uzyska od władz państwa przyjmującego informację o zdarzeniu, które wymaga podjęcia przez konsula niezbędnych czynności, informując stronę o podjętych działaniach.

Art. 73. 1. Datą wszczęcia postępowania na wniosek strony jest dzień doręczenia wniosku konsulowi.

2. Datą wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną jest dzień wystawienia dowodu otrzymania, o którym mowa w art. 41 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

Art. 74. Wniosek o wszczęcie postępowania składa się ustnie lub na piśmie, chyba że charakter czynności lub przepis szczególny wymagają złożenia wniosku na piśmie utrwalonym w postaci papierowej.

Art. 75. 1. We wniosku składanym na piśmie zamieszcza się żądanie, imię i nazwisko strony, jej podpis oraz adres zamieszkania.

2. Wniosek lub pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Wniosek lub pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym.

3. Jeżeli wniosek nie czyni zadość wymaganiom, o których mowa w ust. 1 lub 2, pozostawia się go bez rozpoznania.

Art. 76. 1. Żądanie zawarte we wniosku składanym ustnie oraz imię i nazwisko strony wprowadza się do właściwego rejestru.

2. Jeżeli charakter sprawy tego wymaga, z wniosku składanego ustnie sporządza się protokół, który podpisują konsul i strona. Przepis art. 75 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 77. Jeżeli wniosek nie czyni zadość innym wymogom ustalonym w przepisach prawa właściwych dla danej czynności lub nie załączono do niego niezbędnych dokumentów, konsul wzywa na piśmie składającego wniosek do usunięcia braków w terminie czternastu dni od daty wezwania, z pouczeniem, że nieusunięcie braków spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

Rozdział 6

Dowody

Art. 78. 1. Dowodami w postępowaniu przed konsulem są oryginały dokumentów.

2. Dopuszcza się przyjęcie odpisu dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez właściwy organ w Rzeczypospolitej Polskiej lub organ w państwie przyjmującym lub państwie trzecim, a przepis szczególny nie wymaga złożenia oryginału.

3. Dokumenty urzędowe sporządzone w określonej przepisami formie przez powołane do tego organy w zakresie ich działania stanowią dowód tego, co zostało w nich stwierdzone.

Art. 79. 1. Za dowód można uznać oświadczenie strony lub innej osoby złożone do protokołu przed konsulem po pouczeniu jej o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego zeznania.

2. W protokole zamieszcza się datę i miejsce jego sporządzenia, przedmiot czynności, dane osób biorących udział w czynności, pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego zeznania oraz wzmiankę o udzieleniu tego pouczenia, treść oświadczenia i podpisy osób biorących udział w czynności.

Art. 80. Konsul nie może żądać od strony dowodów, jeżeli ustalenie faktów jest możliwe na podstawie ewidencji, rejestrów lub wykazów prowadzonych przez konsula.

Rozdział 7

Decyzje i postanowienia

Art. 81. 1. Decyzja zawiera oznaczenie konsula, datę wydania, oznaczenie strony, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie prawne i faktyczne, pouczenie o możliwości i trybie wniesienia odwołania od decyzji oraz podpis urzędnika konsularnego z podaniem imienia i nazwiska oraz zajmowanego stanowiska.

2. Przepis szczególny może określać inne składniki, które powinny być zawarte w decyzji.

3. Uzasadnienie faktyczne decyzji zawiera w szczególności wskazanie faktów, które konsul uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, dla których odmówił innym dowodom wiarygodności i mocy dowodowej. Uzasadnienie prawne decyzji polega na wyjaśnieniu podstawy prawnej i wskazaniu przepisów prawa.

Art. 82. 1. Konsul odstępuje od uzasadnienia decyzji w całości lub w części, jeżeli przepis szczególny tak stanowi lub wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2. Decyzja uwzględniająca w całości żądanie strony nie wymaga sporządzenia uzasadnienia.

Art. 83. 1. Konsul, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

2. Decyzja konsula podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy jest zgodna z żądaniem strony.

Art. 84. Konsul z urzędu lub na żądanie strony złożone w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji może, w drodze postanowienia, uzupełnić decyzję co do rozstrzygnięcia lub prawa do wniesienia odwołania.

Art. 85. Konsul z urzędu lub na żądanie strony może sprostować, w drodze postanowienia, błędy pisarskie oraz inne oczywiste omyłki w wydanej decyzji.

Art. 86. Konsul wydaje postanowienia:

- 1) w kwestiach wynikających w toku postępowania i nierozstrzygających o istocie sprawy;
- 2) odmawiając wykonania czynności;
- 3) umarzając postępowanie, jeżeli stało się ono bezprzedmiotowe lub wnosi o to strona.

Art. 87. Do postanowień konsula stosuje się odpowiednio przepisy art. 81–85.

Rozdział 8

Odwołania, zażalenia i wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy

Art. 88. 1. Od decyzji konsula stronie służy odwołanie do organu wyższego stopnia.

2. Organem wyższego stopnia w stosunku do konsula w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 i 2185) jest minister właściwy do spraw zagranicznych, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

3. Odwołanie wnosi się w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji stronie.

Art. 89. 1. Odwołanie wnosi się na piśmie za pośrednictwem konsula, który wydał decyzję. Przepisy art. 73 i art. 75 stosuje się odpowiednio.

2. Konsul przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy do właściwego organu wyższego stopnia w Rzeczypospolitej Polskiej, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, pocztą dyplomatyczną lub przy użyciu innych środków łączności będących w dyspozycji urzędów konsularnych lub przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 90. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja konsula nie podlega wykonaniu, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

Art. 91. 1. Jeżeli konsul uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, może wydać nową decyzję, w której uchylili lub zmienili zaskarżoną decyzję. W takim przypadku przepisu art. 89 ust. 2 nie stosuje się.

2. Od nowej decyzji stronie służy odwołanie.

Art. 92. 1. Na postanowienie konsula stronie służy zażalenie.

2. Zażalenie wnosi się w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia postanowienia stronie.

3. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia, jednakże konsul, który wydał postanowienie, może wstrzymać jego wykonanie, jeżeli uzna to za zasadne.

Art. 93. W sprawach nieuregulowanych dotyczących zażaleń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań.

Art. 94. 1. W przypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez konsula.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się na piśmie w terminie czternastu dni od dnia doręczenia stronie decyzji.

3. Decyzja konsula podjęta w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy jest ostateczna.

4. W sprawach nieuregulowanych w przepisach szczególnych do postępowania wszczętego na wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez konsula stosuje się przepisy niniejszego działu.

Rozdział 9

Wznowienie postępowania

Art. 95. W sprawie zakończonej decyzją ostateczną albo wykonaniem czynności wznowia się postępowanie, jeżeli:

- 1) dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 2) wydanie decyzji lub wykonanie czynności nastąpiło w wyniku przestępstwa;
- 3) strona bez własnej winy nie brała udziału w postępowaniu;
- 4) wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody nieznanne konsulowi, a istniejące w dniu wydania decyzji lub wykonania czynności;
- 5) decyzję wydano lub czynność wykonano bez uzyskania wymaganego prawem stanowiska innego organu;
- 6) decyzja została wydana lub czynność została wykonana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które następnie zostało zmienione lub uchylone;
- 7) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na którego podstawie została wydana decyzja lub została wykonana czynność, z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą;
- 8) zostało wydane orzeczenie sądu stwierdzające naruszenie zasady równego traktowania, o którym mowa w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2020 r. poz. 2156), jeżeli naruszenie tej zasady miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy zakończonej decyzją ostateczną lub wykonaniem czynności.

Art. 96. Uchylenie decyzji lub czynności konsula z przyczyn określonych w art. 95 pkt 1 i 2 nie może nastąpić, jeżeli od dnia wykonania czynności lub doręczenia decyzji upłynęło pięć lat, zaś z przyczyn określonych w art. 95 pkt 3–8 – jeżeli od dnia wykonania czynności lub doręczenia decyzji upłynęły trzy lata.

Art. 97. Wznowienie postępowania następuje z urzędu lub na wniosek strony. Wznowienie postępowania z przyczyn określonych w art. 95 pkt 3, 7 i 8 następuje tylko na żądanie strony.

Art. 98. 1. Wniosek o wznowienie postępowania wnosi się do konsula, który wydał decyzję ostateczną lub wykonał czynność, w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym strona dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia postępowania, a w przypadku, o którym mowa w art. 95 pkt 3 – od dnia, w którym strona dowiedziała się o decyzji lub o wykonaniu czynności.

2. W sytuacji określonej w art. 95 pkt 7 wniosek o wznowienie postępowania wnosi się w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 99. 1. Wznowienie postępowania lub odmowa wznowienia postępowania następuje w drodze postanowienia.

2. Na postanowienie o wznowieniu postępowania zażalenie nie przysługuje.

Art. 100. Konsul przeprowadza postępowanie co do przyczyn wznowienia postępowania oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy.

Art. 101. Po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w art. 100, konsul wydaje decyzję, w której:

- 1) odmawia uchylenia dotychczasowej decyzji lub czynności, jeżeli stwierdzi brak podstaw do takiego uchylenia na podstawie art. 95;
- 2) uchyla dotychczasową decyzję, jeżeli stwierdzi istnienie podstawy do takiego uchylenia, i orzeka jednocześnie co do istoty sprawy;
- 3) uchyla czynność, jeżeli stwierdzi istnienie podstaw do takiego uchylenia.

Rozdział 10

Zaświadczenia

Art. 102. 1. Konsul wydaje zaświadczenie na wniosek strony.

2. Zaświadczenie wydaje się, jeżeli:

- 1) przepis prawa polskiego wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego;
- 2) strona ubiega się o zaświadczenie ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego.

3. Zaświadczenie powinno być wydane bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie czternastu dni od dnia złożenia wniosku.

Art. 103. W przypadkach określonych w art. 102 ust. 2 pkt 2 konsul wydaje zaświadczenie, jeżeli dotyczy ono urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego, które wynikają z wykazów, ewidencji, rejestrów prowadzonych przez niego bądź z innych danych znajdujących się w jego posiadaniu.

Art. 104. Odmowa wydania zaświadczenia bądź zaświadczenia o treści żądanej przez osobę ubiegającą się o jego wydanie następuje w drodze postanowienia.

DZIAŁ IV

Oplaty konsularne i wydatki

Art. 105. 1. Czynności wykonywane przez konsula, w tym przyjęcie i rozpatrzenie wniosku, podlegają opłatom konsularnym.

2. Opłaty konsularne wyraża się w euro.

3. Konsul pobiera opłaty konsularne w sprawach:

- 1) paszportowych;
- 2) dotyczących obywatelstwa polskiego;
- 3) wizowych, dotyczących udzielania cudzoziemcom zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego oraz innych dotyczących cudzoziemców;
- 4) związanych z wydawaniem zaświadczeń i zezwoleń;
- 5) związanych z uzyskiwaniem i przekazywaniem dokumentów;
- 6) legalizacyjnych, notarialnych i związanych ze sporządzaniem lub poświadczaniem tłumaczeń;
- 7) dotyczących stanu cywilnego;
- 8) z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej;
- 9) związanych z wydaniem uwierzytelnionych odpisów lub kopii z akt sprawy.

4. Konsul pobiera opłaty konsularne za szczególny sposób wykonywania czynności.

5. Opłaty konsularne pobierane przez konsula stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 106. 1. Do uiszczenia opłaty konsularnej jest obowiązana strona, która składa wniosek o wykonanie czynności podlegającej opłacie.

2. Opłatę konsularną uiszcza się przed wykonaniem czynności.

Art. 107. 1. Opłatę konsularną pobiera się w walucie państwa przyjmującego.

2. W uzasadnionych przypadkach, o ile przemawiają za tym uwarunkowania w państwie przyjmującym, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zagranicznych, opłatę konsularną można pobierać w innej walucie niż waluta państwa przyjmującego.

Art. 108. 1. Uiszczona opłata konsularna nie podlega zwrotowi, chyba że wykonanie czynności nie zostało jeszcze rozpoczęte, a strona zażądała zaniechania jej wykonania.

2. Nie zwraca się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku.

Art. 109. 1. W wyjątkowych sytuacjach, na wniosek strony, konsul może pobrać opłatę konsularną w wysokości 25%, 50% albo 75% należnej opłaty albo odstąpić od jej pobrania.

2. Rozpatrując wniosek strony, konsul bierze pod uwagę sytuację materialną lub osobistą strony.

Art. 110. 1. Konsul może odstąpić od pobrania opłaty konsularnej od funkcjonariuszy organizacji międzynarodowych oraz osobistości życia publicznego państwa przyjmującego, jak również członków przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw trzecich, zgodnie z uznanym zwyczajem międzynarodowym.

2. W indywidualnych przypadkach konsul może pobrać opłatę konsularną w wysokości, o której mowa w art. 109 ust. 1, lub odstąpić od jej pobrania, jeżeli służy to promocji języka polskiego, polskiej kultury, gospodarki, nauki, polskiego sportu, jak również promocji interesów w dziedzinie polityki zagranicznej, współpracy rozwojowej lub w innych dziedzinach ważnych z punktu widzenia interesu publicznego Rzeczypospolitej Polskiej albo jeżeli przemawiają za tym względy humanitarne.

Art. 111. 1. Jeżeli umowy międzynarodowe, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, lub uznane zwyczaje międzynarodowe w stosunkach z innymi państwami przewidują za niektóre czynności opłaty inne niż ustalone w przepisach wydanych na podstawie art. 118 albo zwolnienie od opłat, od obywateli tych państw pobiera się opłaty przewidziane w tych umowach międzynarodowych lub zgodne ze zwyczajem albo dokonuje się określonych czynności bezpłatnie.

2. Jeżeli państwo przyjmujące albo państwo trzecie pobiera od obywateli polskich opłaty wyższe od opłat ustalonych za czynności w przepisach wydanych na podstawie art. 118 lub pobiera opłaty za czynności, które nie podlegają opłatom na podstawie przepisów niniejszego działu, na zasadzie wzajemności od obywateli takiego państwa mogą być pobierane opłaty konsularne w takiej samej wysokości; mogą być także pobierane opłaty za czynności, które zgodnie z przepisami niniejszego działu nie podlegają opłatom konsularnym.

3. Pobieranie opłat konsularnych w wysokości, o której mowa w ust. 1 i 2, następuje za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Art. 112. Nie podlegają opłatom konsularnym czynności wykonywane:

- 1) na rzecz obywateli polskich w sprawach:
 - a) dotyczących ochrony przysługujących im praw w razie ich poważnego naruszenia przez władze państwa przyjmującego lub w związku z nieszczęśliwymi wypadkami lub innymi poważnymi zdarzeniami losowymi, których ofiarami stali się obywatele polscy,
 - b) związanych z potwierdzeniem lub ustaleniem świadczeń z tytułu zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, inwalidów wojennych i wojskowych, kombatantów oraz ich rodzin, z ubezpieczenia społecznego lub pomocy społecznej,
 - c) roszczeń związanych z uporczywym, dyskryminacyjnym lub oszukańczym naruszeniem praw osób wykonujących pracę zarobkową bądź roszczeń o naprawienie szkód wynikłych z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
 - d) związanych z ubieganiem się o status weterana działań poza granicami państwa albo status weterana poszkodowanego w działaniach poza granicami państwa oraz z korzystaniem z tego statusu;
- 2) na rzecz cudzoziemców, którym władze polskie udzieliły ochrony, w zakresie spraw związanych z ich przyjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 i 1383);
- 3) na rzecz organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sądów i prokuratur;
- 4) w związku z wystąpieniem zdarzeń mogących powodować zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym;
- 5) w związku z dochodzeniem roszczeń alimentacyjnych lub roszczeń z tytułu opieki nad małoletnimi lub ubezwłasnowolnionymi całkowicie obywatelami polskimi;
- 6) na podstawie:
 - a) ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucji Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021 r. poz. 177 oraz z 2022 r. poz. 375, 1259 i 1283), a także w sprawach odszkodowań i zadośćuczynienia za zbrodnie nazistowskie, komunistyczne i inne przestępstwa stanowiące zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, jak również za inne represje z motywów politycznych,
 - b) ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
 - c) ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295).

Art. 113. 1. Nie pobiera się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy od członka rodziny obywatela Unii Europejskiej w rozumieniu art. 2 pkt 4 w związku z pkt 3 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2021 r. poz. 1697).

2. Nie pobiera się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy oraz opłaty za ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy złożonego przez małżonka obywatela polskiego, jego małoletniego bezpośredniego zstępnego lub małoletniego bezpośredniego zstępnego jego małżonka, jego bezpośredniego wstępnego lub bezpośredniego wstępnego jego małżonka, jeżeli wstępny lub zstępny pozostaje na utrzymaniu obywatela polskiego lub jego małżonka.

Art. 114. Nie pobiera się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy dyplomatycznej albo służbowej.

Art. 115. W sprawach pobierania opłat konsularnych za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy jednolitej oraz w sprawach dotyczących kategorii osób zwolnionych od opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy jednolitej stosuje się przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz. Urz. UE L 243 z 15.09.2009, str. 1, z późn. zm.) oraz postanowienia umów o ułatwieniach wizowych zawartych przez Unię Europejską z państwami trzecimi.

Art. 116.⁵⁾ Do pobierania obniżonych opłat konsularnych za wydanie paszportu lub paszportu tymczasowego oraz zwolnień z opłaty stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. poz. 350 i 583).

Art. 117. 1. Strona lub inny podmiot pokrywa udokumentowane wydatki konsula związane z wykonywaniem czynności.

2. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków w szczególności z tytułu:

- 1) opłat należnych organom administracji publicznej państwa przyjmującego lub organom wymiaru sprawiedliwości tego państwa;
- 2) kosztów wykonywania przez adwokatów, notariuszy, tłumaczy i biegłych oraz inne osoby, powierzonych im czynności, w tym niezbędnych kosztów podróży – w wysokości odpowiadającej stawkom obowiązującym w miejscu wykonania czynności, a w uzasadnionych przypadkach, za zgodą strony lub ministra właściwego do spraw zagranicznych – w wysokości odpowiadającej stawkom wynikającym z umów zawartych między osobami wykonującymi powierzone czynności i konsulem;
- 3) kosztów bankowych;
- 4) kosztów zleczanych przez stronę doręczeń dokumentów, w tym dokumentów paszportowych.

3. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków po ustaleniu ich wysokości, a przed ich faktycznym poniesieniem.

4. W razie wzrostu wydatków powyżej wysokości ustalonej w sposób określony w ust. 2 konsul wzywa stronę do wpłacenia różnicy, wyznaczając termin, którego niedochowanie powoduje wstrzymanie biegu sprawy. Z należności wniesionej na pokrycie wydatków przysługuje zwrot tylko części niewydatkowanej.

Art. 118. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) czynności wykonywane przez konsula podlegające opłatom konsularnym oraz wysokość tych opłat,
- 2) sposób przeliczania opłat konsularnych na walutę, w której opłata jest pobierana,
- 3) sposób pobierania, wnoszenia oraz dokonywania zwrotu opłat konsularnych,
- 4) sposób wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula oraz zwrotu niewydatkowanej kwoty przedpłaty

– z uwzględnieniem zróżnicowania wysokości opłat za wykonywane czynności oraz zwiększonych kosztów ich wykonywania za granicą oraz efektywnego pobierania opłat konsularnych oraz przedpłat na poczet wydatków.

Art. 119. 1. Dla określonej grupy interesantów urzędu konsularnego w państwie przyjmującym można określić obniżoną wysokość opłat konsularnych za poszczególne czynności.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych może określić, w drodze rozporządzenia:

- 1) państwo przyjmujące oraz grupę interesantów, od których opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości;
- 2) wykaz czynności, za których wykonanie opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości, oraz wysokość tych opłat;
- 3) termin, do którego opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości, lub warunek, którego zaistnienie będzie skutkowało przywróceniem pobierania opłat w pełnej wysokości.

3. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw zagranicznych bierze pod uwagę słuszny interes Rzeczypospolitej Polskiej wynikający z kierunków i celów polskiej polityki zagranicznej i uwzględnia także konieczność unikania nadmiernego uszczuplania dochodów budżetu państwa.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 102 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 3.

DZIAŁ V

Konsulowie honorowi

Art. 120. Konsulem honorowym Rzeczypospolitej Polskiej, zwanym dalej „konsulem honorowym”, może być obywatel polski lub cudzoziemiec stale zamieszkały w państwie przyjmującym, posiadający wysoki autorytet oraz dający rękojmię wykonywania działań zgodnie z interesami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 121. Ustanawia się następujące klasy konsulów honorowych:

- 1) honorowy konsul generalny;
- 2) konsul honorowy;
- 3) wicekonsul honorowy;
- 4) honorowy agent konsularny.

Art. 122. 1. Konsula honorowego powołuje minister właściwy do spraw zagranicznych, na okres pięciu lat, na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych może odwołać konsula honorowego przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 123. 1. Powołując konsula honorowego, minister właściwy do spraw zagranicznych wyznacza siedzibę i okręg konsularny, w którym konsul honorowy wykonuje funkcje konsularne, określa klasę konsula honorowego oraz zakres funkcji konsularnych.

2. Okręg konsularny, w którym konsul honorowy wykonuje funkcje konsularne, wchodzi w skład okręgu konsularnego konsula.

Art. 124. Zakres funkcji konsularnych konsula honorowego może być zmieniany przez ministra właściwego do spraw zagranicznych za zgodą konsula honorowego.

Art. 125. Powołanie konsula honorowego wymaga zgody państwa przyjmującego.

Art. 126. 1. Konsul honorowy podlega służbowo kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym.

2. W zakresie wykonywania funkcji konsularnych konsul honorowy podlega właściwemu konsulowi.

3. Kierownik przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym dokonuje rocznej oceny konsula honorowego po uzyskaniu opinii konsula, któremu konsul honorowy podlega.

Art. 127. 1. Na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym i po uzyskaniu pozytywnej opinii konsula, któremu konsul honorowy podlega, minister właściwy do spraw zagranicznych może powołać konsula honorowego na kolejny okres pięciu lat.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się nie później niż na trzy miesiące przed upływem okresu, na jaki został powołany konsul honorowy.

Art. 128. Konsul honorowy przestaje wykonywać funkcje konsularne w przypadku:

- 1) cofnięcia zgody na jego działanie przez państwo przyjmujące;
- 2) przyjęcia przez ministra właściwego do spraw zagranicznych jego rezygnacji na piśmie;
- 3) upływu okresu, na jaki został on powołany;
- 4) jego odwołania.

Art. 129. Konsul honorowy wspiera konsula, któremu podlega, w zakresie:

- 1) ochrony praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli w państwie przyjmującym;
- 2) rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 3) umacniania więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi, osobami polskiego pochodzenia oraz osobami deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego, zamieszkałymi w państwie przyjmującym;
- 4) rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym, jak również promocji polskiej gospodarki, nauki i kultury oraz języka polskiego;
- 5) udzielania pomocy konsularnej.

Art. 130. 1. Konsul honorowy współdziała z kierownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym oraz konsulem, któremu podlega, a w szczególności:

- 1) przedstawia do uzgodnienia roczne plany pracy;
- 2) informuje o ważnych sprawach i wydarzeniach związanych z jego działalnością;
- 3) informuje o przerwach w wykonywaniu funkcji konsularnych z powodu choroby, urlopu oraz ważnych spraw osobistych;
- 4) informuje o zatrudnionych pracownikach.

2. Konsul honorowy składa kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym, za pośrednictwem konsula, któremu podlega, roczne sprawozdania z wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 131. 1. Konsul honorowy wykonuje funkcje konsularne w taki sposób, aby nie zachodził konflikt interesów między wykonywaniem funkcji konsularnych a jego działalnością.

2. Konsul honorowy przechowuje dokumenty dotyczące wykonywanych funkcji konsularnych oddzielnie od dokumentów dotyczących jego działalności zawodowej oraz jego dokumentów prywatnych.

Art. 132. 1. Konsul honorowy nie otrzymuje wynagrodzenia z tytułu wykonywania funkcji konsularnych.

2. Konsul honorowy nie nabywa uprawnień z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych określonych w przepisach prawa polskiego.

Art. 133. Konsul honorowy ponosi wydatki związane z wykonywaniem funkcji konsularnych, w tym koszty najmu, wyposażenia i utrzymania siedziby, zatrudnienia pracowników, opłaty eksploatacyjne i administracyjne oraz wydatki związane z korzystaniem z usług telekomunikacyjnych, kosztami przesyłek pocztowych, podatkami i innymi daninami publicznymi, do których ponoszenia konsul honorowy jest zobowiązany przez państwo przyjmujące.

Art. 134. W uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi honorowemu, na jego wniosek, wykonywanie określonych czynności, o których mowa w art. 28 ust. 1. Przepisy art. 29 i art. 33 stosuje się odpowiednio.

Art. 135. 1. W przypadku, o którym mowa w art. 134, za wykonanie czynności konsul honorowy pobiera opłaty konsularne.

2. Pobrane opłaty konsularne konsul honorowy zalicza na poczet wydatków związanych z wykonywaniem funkcji konsularnych.

3. Opłaty konsularne pobierane przez konsula honorowego nie stanowią dochodu budżetu państwa.

Art. 136. 1. Konsul honorowy prowadzi rejestr wykonywanych czynności oraz przetwarza dane osobowe w nim umieszczone.

2. Rejestr wykonywanych czynności jest prowadzony w systemie teleinformatycznym. Jeżeli jest to uzasadnione warunkami pracy konsula honorowego w państwie przyjmującym, rejestr może być prowadzony w postaci papierowej.

3. Konsul honorowy przekazuje prowadzony przez siebie rejestr wykonywanych czynności konsulowi, któremu podlega, po zaprzestaniu wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 137. 1. Minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia konsulowi honorowemu flagę i godło Rzeczypospolitej Polskiej oraz tablicę urzędową.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia konsulowi honorowemu materiały promocyjne, informacyjne oraz inne, które uzna za niezbędne do wykonywania funkcji konsularnych.

DZIAŁ VI

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 138–149. (pominięte)

Rozdział 2

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 150. Do dnia 30 kwietnia 2018 r. konsul może udzielić pomocy finansowej obywatelowi Unii Europejskiej, o którym mowa w art. 21 ust. 1, jeżeli państwo członkowskie Unii Europejskiej, którego obywatelem jest osoba wnioskująca o udzielenie pomocy, wyrazi zgodę na jej udzielenie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pomoc taka może być udzielona także bez uzyskania zgody.

Art. 151. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 142⁶⁾ niniejszej ustawy oraz na podstawie art. 16 ust. 5 i art. 32 ust. 2 ustawy uchylanej w art. 152 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 8, art. 47 i art. 118 niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 152. Traci moc ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 389, 539 i 1137).

Art. 153. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 listopada 2015 r., z wyjątkiem art. 21 ust. 2 i 3, art. 41, art. 42 i art. 45 ust. 3, które wchodzi w życie z dniem 1 maja 2018 r.

⁶⁾ Artykuł 142 zawiera zmiany do ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej.